

TIN HỘI NGHỊ

HỘI THẢO VIỆT NAM - BA LAN "KIẾN TẠO ĐỐI ĐỨT GỖY SÔNG HỒNG VÀ ĐỊA CHẤT MIỀN BẮC VIỆT NAM"

NGUYỄN QUỐC CUỒNG, HOÀNG VĂN THÀ, NGUYỄN MAI LAN

Hội thảo Quốc tế "Kiến tạo đối đứt gãy Sông Hồng và địa chất miền Bắc Việt Nam" do Viện Địa chất (Viện KH&CN Việt Nam) kết hợp với Viện Khoa học Địa chất (Viện HLKH Ba Lan) và Galicia Tectonic Group tổ chức tại Hà Nội, đã thu hút đông đảo các nhà khoa học về lĩnh vực Khoa học Trái Đất trong và ngoài nước tham dự.

Ảnh 1. Gs TsKh Nguyễn Đình Công, Phó Chủ tịch Viện Khoa học và Công nghệ Việt Nam phát biểu chào mừng Hội thảo

Đây là diễn đàn để các nhà địa chất Việt Nam và Ba Lan trình bày các kết quả của mình sau 10 năm hợp tác nghiên cứu khoa học địa chất trong khuôn khổ đề tài "Địa động lực Kainozoi miền Bắc Việt Nam" do Gs Nguyễn Trọng Yêm và Gs Antoni Tokarski đồng chủ nhiệm, được ký kết giữa Viện HLKH Ba Lan và Viện KH&CN Việt Nam từ năm 1999.

Lịch sử địa động học suốt từ cuối kỷ Creta đến nay của Đối đứt gãy Sông Hồng, đứt gãy kiến tạo quan trọng bậc nhất ở Đông Nam Á, nơi được nhiều

nhà địa chất danh tiếng của thế giới quan tâm nghiên cứu, đã được tập thể tác giả Việt Nam - Ba Lan làm sáng tỏ qua các báo cáo tại Hội thảo.

Đó là các quá trình biến dạng dẻo phức tạp liên quan đến giai đoạn trôi nguội nhanh của khối kiến tạo cao Dãy Núi Con Voi. Đó không phải là một quá trình trượt bằng ngang trái thuần túy diễn ra dọc đứt gãy Sông Hồng liên tục trong suốt thời gian từ 34 đến 17 tr.n trước (Tapponnier et al, 1982, 1986; Leloup et al, 1993, 1995...). Các mô hình động học của nó đã được tái dựng cho từng giai đoạn từ khoảng 70 tr.n trước đây, thậm chí còn cổ hơn (đã có số liệu về cơ chế biến dạng từ thời kỳ Trias) với các chế độ kiến tạo rất khác biệt, khi thì tách-trượt phải, lúc lại ép-trượt trái,... không đồng hành với thời kỳ tách giãn và mở rộng đáy Biển Đông (A. Braias et al, 1993), và dường như cũng chẳng phù hợp với mô hình trượt thoát ngang của P. Tapponnier và các cộng sự (1982, 1986).

Đó cũng là các quá trình biến dạng cứng-giòn tiếp theo trong thời kỳ Đệ Tam muộn được chứng minh qua việc nghiên cứu cấu trúc đá trầm tích lộ dọc đứt gãy. Dường như chúng cũng chẳng liên quan đến chuyển động trượt bằng trái trước đó cũng như trượt bằng phải sau này của đứt gãy Sông Hồng.

Hoạt động kiến tạo tích cực của đứt gãy Sông Hồng trong kỷ Đệ Tứ nói chung và đặc biệt trong thời kỳ Holocen đã được tái dựng qua việc nghiên cứu địa mạo - kiến tạo và định tuổi các trầm tích Đệ Tứ bằng phương pháp OSL-SAR. Kết quả nghiên cứu cho phép kết luận về biên độ và tốc độ chuyển dịch phải cũng như trượt thuận dọc đứt gãy Sông Hồng trong Đệ Tứ muộn một cách tương đối chính xác hơn.

Đặc biệt, nghiên cứu chuyển động hiện đại của vỏ Trái Đất qua việc sử dụng các phần mềm hiện

đại để tính toán và xử lý số liệu GPS đã cho kết quả khá thú vị. Các chuyển động hiện đại dọc theo đới đứt gãy Sông Hồng (và một số đới đứt gãy tích cực khác ở miền Bắc Việt Nam : Điện Biên - Lai Châu, Sơn La, Sông Đà,...) đã và đang tiếp tục kế thừa hình thái động học cũng như xu thế vận động của nó trong thời kỳ Holocen.

Các quá trình địa động học trên được nghiên cứu bổ trợ bằng việc phân tích chi tiết môi trường tích tụ, điều kiện thành tạo và phá hủy kiến tạo của các trầm tích Đệ Tam trong các bồn trũng trầm tích nhỏ, hẹp nằm rải rác dọc các đới đứt gãy, không chỉ ở đới đứt gãy Sông Hồng mà trên hầu hết các đới đứt gãy tích cực ở miền Bắc Việt Nam như đới đứt gãy Cao Bằng - Tiên Yên, đới đứt gãy Điện Biên - Lai Châu, đới đứt gãy Chí Linh - Đông Triều - Hòn Gai,...

Ngoài ra, một số hoạt động magma xâm nhập, phun trào trên lãnh thổ miền Bắc Việt Nam cũng đã được nghiên cứu đối sánh.

Ngoài báo cáo về kết quả nghiên cứu của các nhà địa chất Việt Nam - Ba Lan, Hội thảo còn nhận được sự hưởng ứng của nhiều nhà địa chất đến từ nhiều cơ quan địa chất Việt Nam và quốc tế với các báo cáo về những kết quả nghiên cứu mới nhất : cấu trúc và hoạt tính của vỏ Trái Đất theo các tài liệu địa vật lý ; các hoạt động magma - kiến tạo xảy ra trước và trong Kainozoi, không chỉ trên toàn lãnh thổ Việt Nam mà mở rộng ra khắp Đông Nam Á và các miền kế cận ; một số báo cáo về tiềm năng khoáng sản và tai biến địa chất ; Địa - Du lịch...

Một số kết quả tiêu biểu đã được xuất bản dưới dạng tuyển tập các công trình nghiên cứu chung Việt Nam - Ba Lan : "Địa động lực Kainozoi miền Bắc Việt Nam", do Nhà xuất bản Khoa học Tự nhiên và Công nghệ phát hành.

Ban tổ chức Hội thảo đã tổ chức chuyến thực địa minh họa dọc đới đứt gãy Sông Hồng với nhiều điểm lộ địa chất tiêu biểu trên các mặt cắt ngang qua khối biến chất Dây Núi Con Voi tại Đèo A, Ngòi Chi, Đèo Bông, Thượng Hà ; tại các trũng Sông Lô, Bảo Yên (dọc đứt gãy Sông Chảy), các trũng Yên Bái, Lào Cai (dọc đứt gãy Sông Hồng).

Nhiều dấu ấn hoạt động kiến tạo Kainozoi quan sát được trong hệ tầng Cam Đường ở mỏ apatit Cốc

Sơn cũng đã minh chứng cho các nhận định của nhóm nghiên cứu Việt-Ba.

Các nhà khoa học cũng đã được thưởng thức phong cảnh tuyệt đẹp của Sapa với những quá trình địa mạo kiến tạo hiện đại phong phú đang xảy ra trên dãy Hoàng Liên Sơn hùng vĩ, đặc biệt ấn tượng là thung lũng Mường Hoa với bãi đá cổ tiền sử và hiện tượng trượt lở khủng khiếp ở Móng Sến.

Ước mơ chinh phục đỉnh Fansipan, nóc nhà Đông Dương của các nhà địa chất Việt Nam - Ba Lan tham gia đề tài hợp tác đã được thực hiện. Tất cả 11 thành viên đoàn leo núi đã thể hiện tinh thần và ý chí khắc phục khó khăn đạt tới đỉnh cao nhất. Thời khắc hai lá cờ Việt Nam và Ba Lan với các sắc màu vàng - trắng - đỏ rực rỡ tung bay trong gió ở đỉnh cao 3.143 m cùng với những nụ cười rạng rỡ trên gương mặt các nhà chinh phục để lại ấn tượng khó phai trong tâm trí của các thành viên trong đoàn mỗi khi nhớ về hành trình đặc biệt này.

Ảnh các nhà khoa học Việt Nam và Ba Lan trên đỉnh Fansipan

Trân trọng thành tích của các nhà địa chất Ba Lan, Liên hiệp Hội các Tổ chức Hữu nghị Việt Nam đã trao tặng kỷ niệm chương vì "Hòa bình và Hữu nghị giữa các dân tộc".

Nhân dịp này, Viện Khoa học và Công nghệ Việt Nam, Bộ Tài nguyên và Môi trường và Tổng hội Địa chất Việt Nam cũng đã trao tặng các nhà địa chất Ba Lan kỷ niệm chương chuyên ngành.

Thành công của hội thảo mở ra triển vọng hợp tác nghiên cứu khoa học địa chất giữa Việt Nam và Ba Lan sâu rộng hơn, toàn diện hơn.